

Vad odlas i Bäck?

Spannmålsutställning Bäckhästens skördefest 2021
testodling av olika sorter och odlingsssystem

Vad odlas i Bäck?

Här på trappan finns en mängd spannmålssorter som odlats på gården. De flesta år odlas det ett eller ett par hektar brödsäd som används i bageriet, framför allt vårvete av sorten Ölandsvete, och olika sorters råg. De flesta av de andra sorterna och arterna som är uppsatta odlas i någon form av test eller försök. Anledningarna till försöken är till exempel för att testa nya odlingsmetoder, hitta sorter som passar till gården och bageriet, bevara utsäde till fröbanker, eller helt enkelt bara för att de är roliga att odla och fina att se på!

Odlingsmetoder

Det pågår tre olika odlingsexperiment, där vi testar nya möjliga metoder för att göra spannmålsodlingen lättare att bedriva i trakter som vår med relativt små och steniga åkrar, och samtidigt bättre för både odlingsmarken och miljön.

1. "Odlingssystem för spannmålsodling i permanent vall" är det mest officiella av försöken. Målet är att kunna så höstsäd direkt ner i en vall med gräs och baljväxter, utan att plöja eller som i konventionell direktsådd, spruta ihjäl det som finns där innan. Det verkar så klart svårt för spannmålen att trivas i en miljö med så mycket konkurrens, men faktum är att lantbrukare tidigare lyckats hitta metoder för att det ska fungera i två helt olika klimat, Japan och Australien. Det går inte flytta principerna som får det att fungera rakt av eftersom de bygger på det lokala klimatet och ekosystemet, men vi tror att det borde gå att ta tankesättet och hitta en metod som passar även här!

En av poängerna är att det skulle göra det mycket lättare att odla spannmål när fälten är sådana att normal plöjning är tidskrävande och svårt, som här i skogstrakterna. En annan är att det visat sig vara väldigt bra för marken där det fungerat tidigare, med snabb ökning i mullhalt och minskat näringsläckage.

I projektet finns försök på tre platser med olika förutsättningar. Här i Bäck, utanför Ängelholm på lerjord och utanför Hässleholm på sandig mark. Vi samarbetar med Josef Appell, som är en

uppfinningsrik ekologisk odlare, och med SLU och Hushållningssällskapet i Skåne. Tillsammans testar vi oss fram till något som fungerar!

Mer information från de som tidigare testat och lyckats med liknande idéer finns till exempel i boken "One straw revolution" av Masanobu Fukuoka, och om du söker på Pasture Cropping och dess uppfinnare Colin Seis.

2. "Dubbelårig spannmålsodling" är en annan idé som vi testat några år och som verkar mycket lovande. Den går ut på att så två års grödor på en gång, så att det går att skörda spannmål två år i rad utan att egentligen göra något mer efter den första vårsådden. Vi har sått vårvete med en liten inblandning av höstråg. Finessen är att rågen som normalt sås på hösten och skördas i augusti året efter, inte kan skjuta strån förrän den har haft en vinter. Hela första sommaren växer den därför som en liten grästuva under vetet, som å sin sida växer som vanligt och ger skörd i slutet på den första sommaren. År två har det ettåriga vetet försvunnit, och rågen har fritt utrymme att bre ut sig och skjuta strå! Metoden har använts sporadiskt och lokalt i Sverige tidigare men har försvunnit under 1900-talet. I modern tid finns inte mycket kunskap men nu testar vi oss fram för att hitta till exempel rätt blandningar och utsädesmängder. På trappan hänger en bunta råg med särskilt långsmala ax. Den är av sorten svedjeråg och den är alltså sådd våren 2020 men skördad först nu till hösten 2021
3. "SWI- system of wheat intensification" Är ett fullkomligt annat sätt att odla på med ursprung i en metod för risodling som uppfanns på Madagaskar på 80-talet (SRI). Metoden använder mycket färre plantor än vanligt, kanske bara 5-10%, men de odlas i stället på ett sätt som gör att plantorna utvecklas mycket kraftigt med många och stora ax. Bland annat används hackning och kompost för att gynna utvecklingen. Eftersom plantorna trivs och blir extra starka kan skörden bli mycket större än det som går att få med vad som annars anses som bästa möjliga skötsel. Samtidigt blir också näringsvärdet i kärnorna extra högt. Principerna har testats på många grödor med gott resultat, till exempel vete.

Framför allt har metoden fått spridning i sydligare områden med lågt mekaniserat- och industrialiserat jordbruk. Den har i det sammanhanget uppmärksammats av FN för att på en gång kunna öka skördenivåerna, förbättra böndernas ekonomi genom att minska behovet av inköpta insatsmedel, och göra odlingen mer miljövänlig. Så vitt jag vet har ingen testat vad som händer om man använder metoderna i vårt klimat. Därför testar vi metoden på en liten fläck, runt 30 kvadratmeter i år för att se om den kan vara lovande även här!

Den mest samlade informationen om du vill läsa mer finns på Cornell Universitys hemsida som arbetat för att sprida metoden under lång tid.

Sorttestning

Många av sorterna som hänger här på trappan har odlats på en liten bit för att se om de kan vara särskilt lämpade just här, och dessutom vara bra att använda i bageriet. Utsädet kommer från föreningen Allkorn, som arbetar för att öka användningen och odlandet av äldre spannmålssorter. Gamla sorter skiljer sig rätt mycket i utseende och egenskaper från modern spannmål. Fördelarna med att använda äldre material är bland annat att de kan producera hög kvalitet utan att behöva stöd av stora gödselmängder och växtskyddsmedel. De har ofta god konkurrens mot ogräs och ibland extra god smak. Dessutom har de generellt ett högre innehåll av spårämnen och mineraler än nya sorter!

Än så länge har vi inte hittat någon bättre vetesort än Ölandsvete, som också är uppskattad och av många andra hantverksbagerier för att ha den har särskilt bra smak.

Men det är inte bara nya sorter av vete och råg i testerna, utan även ett flertal andra arter. Upphängda här finns: vete av höst och vårsådda varianter, spelt/dinkel, enkornsvete, emmer, engelskt vete, kubbvete tvåradigt och sexradigt korn, havre och vårsådd och höstsådd råg.

Nu i höst har vi valt att gå vidare med en höstvetesort som heter Jacoby och testar den i något större skala. Sorten finns längst ner på trappträcket. Kanske kommer vi även odla mer emmer i framtiden, möjligen som material för nya brödsorter. Den verkar trivas väldigt bra

här men måste skalas innan den går att mala. I försöken har även sorten Hallands lantvete hört till de som utmärkt sig, så kanske kommer den också tas upp i odlingen så småningom.

För den som är intresserad av ämnet kan ett medlemskap i Allkorn vara en god idé. Förutom att hantera fröbanken ger föreningen också ut en utmärkt tidning några gånger om året och anordnar visningar av fältförsök med olika spannmålssorter. Ett nummer av tidningen finns i caféet!

Bevara utsäde till fröbanker

Tio av sorterna på trappan har odlats framför allt för att hjälpa till att förnygra den fröbank som Allkorn har. Fröbanken innehåller en stor mängd spannmålssorter, och för att hålla materialet levande måste det då och då tas upp i odling. Medlemmar kan hjälpa till genom att få ett paket med utsäde till tio sorter som odlas på några kvadratmeter och återlämnas till banken!

Sist men inte minst: Det är väldigt kul att odla så många olika former av spannmål. Alla har olika färger, former och växtsätt och det är väldigt spännande att se hur de utvecklas!

Vill du veta mer eller kanske har några idéer om odlingsförsöken så får du gärna höra av dig!

vidar.brodin@miljomatematik.se
0708656901

/Vidar